

דברים אחרים

שמותה גדולה היא לנו להעלות שוב על משיב הדפוס, ובפעם הראשונה בשלימות כל חלקיו הנמצאים בדפוס, הספר הקדוש והנורא הנקרא בשם "עץ הדעת טוב", שחברו רבנו הקדוש, רבן של כל ישראל, המקובל האלהי, כמוהר"ר חיים ויטאל ז"ל. חלק ראשון פירושים וחידושים על חמשה חומשי תורה, וחלק שני דרשות ופירושים לכתובים וחמש מגילות.

וגדר הספר ועניינו הוא פירושים בדרך פרד"ס למקראות התנ"ך ולמאמרי חז"ל, אשר רובם כתבם רבינו הרח"ו ז"ל בצעירותו, והניף עליהם ידו לתקנם ולהשלימם גם לעת זקנתו, ולא הניח ידו מלעטרם גם בכמה פנינים יקרים שיסודם בהררי קודש מתורת הקבלה שלמדו רבו, רבן של כל ישראל האר"י זיע"א.

ובן כתב מרן המחבר הרח"ו ז"ל בראש ח"ב מהספר, הוא חלק הדרושים וז"ל: רצוני לחבר מה שחנני קוני לעיין במאמרים, ממה שיגעתי בימי חורפי בקטנותי, עד היום אשר אני בן עשרים שנה, וגם שרובם ככולם יצאוני ונגנבו ממני ואינם, אכתוב השארית הנמצאת כעת אצלי אף כי מזער הם, עכ"ל. ומבואר מזה, שחיבר ספר זה בקטנותו, והוא אוסף חידושים שיגע למצוא כפי מדתו בכח עיונו. ובראש חלק הביאורים לספר תהלים כתב בלשון ההקדמה לשם וז"ל: רצוני לחבר מה ששמעתי מפי זולתי בפשטי הפסוקים ובמאמרים של חז"ל בימי חורפי וכו' עכ"ל. מזה נראה דהחידושים לספר תהלים על כל פנים, הם פירושים ששמע מזולתו מחור"ר דורו.

ויש להעיר שאמנם דרכו של הרח"ו ז"ל בספריו הרבים שבנושאי חכמת הקבלה שקיבל מרבו האר"י ז"ל, שתדיר מזכיר בהם את שם רבו, באמרו אמר לי מורי ז"ל, שמעתי ממורי ז"ל, ראיתי למורי ז"ל וכדומה, וזה הרבה מאות פעמים בודאי. אך בספרו עץ הדעת טוב שלפנינו מעולם לא הזכיר שם מורו האר"י ז"ל, ולא יחס לו שום שמועה או הנהגה כלל, ואפילו פעם אחת.

גם המעיין בטוב בספר עץ הדעת טוב בחלק שעל התורה (שבעיקר רק בחלק זה מפוזרים מעט הקדמות ופירושים על דרך הסוד), יבחין שסגנון דברי וענייני חכמת הקבלה המובאים בו, רובם ככולם הם בנויים ומיוסדים על מהלך ושיטת וסגנון הלשון והמונחים של המקובלים שקדמו להאר"י ז"ל. ועל הרוב ענייני הסוד שבספר הנ"ל הם על בסיס הקדמות מפורשות בספר הזוהר בעצמו, ולפעמים על פי ידיעות מלוקטות מספרי המקובלים הראשונים כהרוקח ותלמידיו, וכאשר ציינתי לעצמי ציונים לכל אורך הספר הנ"ל. וזו גדולתו של הרח"ו ז"ל שעודו בצעירותו חיבר כזאת על פי ידיעותיו ובקיאותו בספר הזוהר וכתבי המקובלים הראשונים עוד קודם שלמד עם רבו האר"י ז"ל. אכן מאחר שספר זה שהה תחת ידי מחברו הרח"ו ז"ל במשך כל ימי חייו, והרי ידוע כי דרכו בקודש נהדר היתה תמיד לעיין במה שכתב מקדמת דנא, ולהוסיף עליהם הגהות והוספות בדרך למורו ועיונו (כמו שרואים להדיא בעדיכת השמונה שערים למהרורותיהם), כן עשה הרח"ו ז"ל גם עם ספרו עץ הדעת טוב על התורה, ובכמה

מקומות הוסיף אחר כך במשך השנים ציונים לספרי הקבלה שלו שחיבר אחר כך שהם מתורת רבו¹, וגם באיזהו מקומן זעיר שם זעיר שם פירש פסוק או מאמר על פי הקדמה שקבל מרבו כדרך הדרשנים².

ג"ע החיד"א ז"ל ראה את החיבור בכתב יד והזכירו בספרו "שם הגדולים" (במערכת הספרים, בערך עץ הדעת טוב) וז"ל: עץ הדעת טוב כתב יד, חיבר מהרח"ו זצ"ל, דרשות על כל התורה דרך פרד"ס. נחמד מאד, וזכיתי לקרותו, עכ"ל. וכתב עוד שם (בערכו של הרח"ו ז"ל) וז"ל: גם ראיתי מכתב יד מהרח"ו ז"ל כמה חיבורים בכל חכמה, וספר עץ הדעת טוב דרשות על כל התורה ממנו, על דרך פרד"ס. גם חידושים על הש"ס והתוספות מכתב ידו וכו' עכ"ל.

והנה ספר עץ הדעת טוב ח"א, שהוא ביאורים וחידושים על התורה בדרך פרד"ס, נדפס לראשונה בזולקווא בשנת תרכ"ו, ושוב שם בשנת תרל"א, ובשלישית בארץ ישראל בערך שנת תשי"ת ש"ך. והובא לבית הדפוס לראשונה לא על פי כתי"ק של המחבר הרח"ו ז"ל, אלא על פי כתי"י של מעתיק בשם הרב אליהו חיון³. והוא מכיל חידושים על התורה החל מפרשת וירא עד פרשת נצבים. וניכר הרבה שהכת"י הזה היה לקוי בחסר, שאינו מתחיל מפרשת בראשית, וגם חסרה ממנו ההקדמה, וגם בכמה מקומות באמצע הספר כתב המעתיק שלא מצא יותר ושהדרוש חסר, עי"ש.

ובשנת תרס"ו נדפס בירושלם ספר עץ הדעת טוב ח"ב, והוא חלק הדרושים לאירוועים שונים, וגם ביאורים על משלי איוב דניאל ודברי הימים. והוא מיוסד רובו ככולו על דרך הפשט. ועוד נדפס בירושלם בשנת התרס"ג, פירוש הרח"ו ז"ל על חמש מגילות נספח לספר פלא יועץ. ופירוש הרח"ו ז"ל לתהלים על דרך הפשט, נדפס בפקודת האדמו"ר מגור זצוק"ל בעל האמרי אמת, בצירוף פירוש אביו בעל השפת אמת. וכל אלו נדפסו מתוך עצם כתי"ק של המחבר הרח"ו ז"ל. והנה רק לחלק הדרושים ולחלק פירוש התהלים קיימת בידינו הקדמה קצרה מהרח"ו ז"ל, ובשניהם כתב שחיבר הספר עד היותו בגיל עשרים וכנ"ל.

1 עיין לדוגמא מ"ש בספר עץ הדעת טוב בפרשת ויצא דף כ' ע"ב וז"ל: גם זהו סוד בידך אפקיד רוחי, כי הוא בר"ת בא"ר כמבואר אצלנו, ע"כ. והכוונה בפשטות למ"ש בשער הכוונות דרושי הלילה דרוש י'. ועוד שם בפרשת וישלח דף כ"ז ע"ד וז"ל: כי גם בלאה היה ניצוץ פגום כמו שנתבאר אצלנו בענין ניצוץ ישמעאל ועשו המעורבים בנשמות אברהם ויצחק וכו', ע"כ. והכוונה למ"ש בשער מאמרי דשב"י במאמר פסיעותיו של אברהם אבינו ע"ה בפירושו לבראשית רבה דף ח' ע"ב. וכן בעץ הדעת טוב בפרשת בהר דף קנ"א ע"ד, שכתב על הנשמה שגם חשבון יש לה בעולם הבא, וסיים כמבואר אצלנו כי בכל זמן עלייתה ממדרגה למדרגה יותר עליונה חוזרת לתת חשבון על דברים יותר דקים וכו', זהו סוד שמואל וכו', ע"כ. והכוונה למ"ש בעץ חיים שער כ"ב פרק ג', ובסער הגלגולים הקדמה כ"ב דף כ"א ע"ב, ובסער הכוונות דף ע"ד ע"ש. ועוד שם לענין שהאבות מתפללים בכל יום על החיים, שכתב וכמבואר אצלנו. והכוונה למ"ש בשער רוח הקודש דף מ"ג ע"א. ועוד יש כמה דוגמאות כאלו בספר עץ הדעת טוב כיעו"ש.

2 עיין לדוגמא בספר עץ הדעת טוב בפרשת כי תשא דף ק"ו ע"ד שפירש על פי הקדמת התפסות החסדים המבוארת בעץ חיים שער כ"ה דרוש ב' במ"ק ובמ"ב, פסוק כי תשא וכו', עי"ש.

3 כנזכר שם בכמה מקומות, עיין שם סוף פרשת תולדות (דף י"ד ע"ב), ושם סוף פרשת ויצא (דף כ"ד ע"א), ושם פרשת וישלח (דף כ"ח ע"ד), ושם סוף פרשת וישלח (דף ל' ע"א), ועוד כהנה וכהנה עי"ש. ואילו הכתי"י המקורי היה אז עדיין בעיה"ק ירושלם, בידי נכדי רבינו הרש"ש ז"ל למשפחת גאגין, ולא הגיע לידי המדפיסים.

והנה קיים תיאור הכתב יד של ספר עץ הדעת טוב, בכלל רשימת ספרים וכתבי יד שהוצעו למכירה בשנת תרע"ג, שעל פיו נרכש הספר הנ"ל ע"י האדמו"ר מגור זצוק"ל בעל האמרי אמת. וכתוב שם במספר 185 וז"ל: עץ הדעת טוב, השער השני והשער הששי מספר עץ הדעת טוב להרב הגדול המקובל האלהי מוהר"ר חיים ויטאל זלה"ה, אשר כתב בעצם כתב ידו הקדושה בכתב ספרדי נאה, זה שלש מאות ול"ח שנה, כמ"ש בדף רצ"ו: אמר הכותב חיים בכ"ר יוסף ויטאל הסופר וכו' [וכתוב שם אות באות הנוסח שכתוב לפני הפירושים לתהלים שהדפיס האדמו"ר בעל אמרי אמת זצוק"ל ביחד עם חידושי אביו השפת אמת, אלא שלענין גיל המחבר בעת כתיבת החידושים, הנה בספר הנדפס ע"י האדמו"ר ז"ל כתוב שהיה בגיל עשרים, ואילו בהעתק הלשון שברשימה הנ"ל כתוב שהיה בגיל ל"ב], והמה חידושים נוראים ודרושים נפלאים על פי דרך הפשט על התורה וחמש מגילות ונביאים וכתובים ומדרשים ולקוטים והשמטות. ובצדי הגליון הגהות מבנו הרב שמואל ויטאל ז"ל בעצם כת"י קדשו. והכת"י הזה הוא אחד בעולם יקר מאד במציאות מחזיק 150 דפים, ע"כ. ואם דברים אלו הם אכן מדויקים, (כי יש מקום לחוש לדיוקן ואין להאריך), יוצא לנו מזה שהספר עץ הדעת טוב הוא מתולק לפחות לששה שערים, ושהיה בידי מוכר ספרים הנ"ל השער השני והשער הששי. וזה מוכח שלא היה בידם ספר שלם, שהרי סיים שהכת"י מכיל רק ק"ץ דפים, ובפתח דבריו ציטט לשון ההקדמה שבתחילת חלק התהלים שהיא בדף רצ"ו, באופן ששני השערים, השני והששי, נמנו לק"ץ דפים בס"ה. ושערים ג' ד' ה' החסרים מכת"י הנ"ל, בצירוף שערים א' וב' הגיעו עד רצ"ו דפים, באופן שכל החיבור, כולל גם מה שמביאור התהלים ואילך, היה למעלה מרצ"ו דפים.

ועיין בהקדמת המוציא לאור ספר עץ הדעת טוב חלק שני בירושלם שנת התרס"ו, שכתב שהיה בידו ספר עץ הדעת טוב חלק ב' (ולא הזכיר החלוקה לשערים), וכתב שהכיל: ביאור על משלי על דרך הפשט, וגם על איוב ודניאל ודברי הימים, ובאיזה מקומן על דרך הרמז וכו', וביאור על הרבה מאמרי חז"ל על דרך הנגלה, דרושים נאים ומתוקים בעומק הפשט מוטיב ומפרק על דרך תורת רבו בפשט הגאון הקדוש מוהר"מ אלשיך זצוק"ל וכו' עי"ש ב. ונראה מזה שהכתב יד המקורי שהיה בידי יורשי הרש"ש ז"ל, נכדיו לבית גאון, נתפרדה החבילה ונתחלקה לשני חלקים, ונראה שהשערים ג' ד' ה' ו', הם שנכללו בכת"י השני הנ"ל שקראם חלק ב', לערך החלק שעל התורה שהוא השער השני, (ושער הראשון איני יודע מה הוא. ואפשר שבו העתיק מהרח"ו ז"ל הערותיו לגפ"ת ושלחן ערוך. וברוך היודע). והנה הרב המדפיס ספר עץ הדעת טוב חלק ב', לא הדפיס כל הכמות של הכת"י שהיה בידו כמ"ש בהקדמתו לשם, שתקוהו בעתיד להסלים ולהדפיס "החלקים הבאים" של הכת"י. ולמעשה מה שהדפיס היו חלק הדרושים, ואחריהם פירושים למשלי איוב דניאל ודברי הימים. ולא ציין מה הם יתר החלקים שלא הדפיס. ועל כל פנים בשנת התרע"ג נמכרו השער השני והששי לידי האדמו"ר מגור זצוק"ל, וכנראה שהם היו הפירוש על התורה והפירוש לתהלים. ולפי זה שערים ג' ד' ה' ו' המה דרושים ופירושי נ"ך, וחמש מגילות ותהלים, וברוך היודע. (והחידושים לחמש מגילות כבר נדפסו לבדן כנספח לספר פלא יועץ שיצא לאור בירושלם בשנת תרס"ג כנ"ל).

ובכאן המקום לציין כי שלא כשאר כתבי הקבלה של הרח"ו ז"ל שהם מתורת רבו האר"י ז"ל, הלא המה השמונה שערים ואוצרות חיים ואדם ישר וקהלת יעקב ומבוא שערים ודרך עץ חיים ופרי עץ חיים ונוף עץ חיים וזולתן למהדרותיהן, שנתפרסמו ונתקבלו בכל תפוצות ישראל, ונעתקו במשך הדורות על ידי רבי רבבות של לומדים וסופרים, והתפשטו בכל המדינות והקהלות גם טרם נדפסו ובעודן בכת"י, ולכן נקראו בפי הפוסקים בשם "כתבים", כמ"ש ג"ע החיד"א ז"ל בספרו שם הגדולים במערכת ספרים בערך כתבים, ע"ש. ועד היום נמצאים אלפים ורבבות של טופסי כתבי יד של כתבי האר"י ז"ל לסוגיהם בספריות ובאוספים שברחבי העולם. וביתר שאת ועוז לאחר שנדפסו בכמה וכמה בתי דפוס במשך הדורות ברחבי תבל, והאירה הארץ מכבודם, ותמלא הארץ דעה מהם; ספרו הפרטי של הרח"ו ז"ל עץ הדעת טוב, לא שפר עליו גורלו, ובידוע שאין בנמצא בעולם שום העתקים ממנו בכת"י, מלבד הכת"י המקורי, והעתק אחד שעשה הרב אליהו חיון ז"ל, שממנו נדפס ספר עץ הדעת טוב על התורה, וכבר חפשנו בכל הספריות ואוספי הספרים ורשימות אוספים של ספרים נדירים הידועים לנו, ולא נמצא יותר מזה דבר.

ולענין קביעת שמות ספריו "עץ החיים", ו"עץ הדעת טוב", יש ללמוד טעם הדבר על פי מ"ש בהקדמתו לשער ההקדמות סמוך לסופו וז"ל: וקראתי שם החבור הזה על שמי ספר "עץ חיים", וגם על שם החכמה הזאת העצומה חכמת הזוהר הנקראת עץ חיים ולא עץ הדעת כנ"ל, בעבור כי בחכמה הזאת טועמיה חיים זכו, ויזכו לארצות החיים הנצחיים, ומעץ החיים הזה ממנו תאכל ואכל וחי לעולם, עכ"ל. הרי שחילק להדיא בין עץ החיים לעץ הדעת, וכתב להסברת החילוק שביניהם הנרמז בשמותיהם, "כנזכר לעיל", וכוונתו למ"ש שם בהקדמה לעיל מיניה, וז"ל: והענין יובן במ"ש בספר הזוהר בפרשת בראשית (דף כ"ז ע"ב): ובגין דא אמר קב"ה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, דא משנה, איתתא דההוא נער, ואיהי שפחה דשכינתא, ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא, מסטרא דהיתר טהור כשר, ואי לא איהי כנגדו, מסטרא דטמא פסול אסור וכו'. דלית יחודא עד דערב רב יתמתון מן עלמא וכו'. ובגין דא אתקבר משה לבר מארעא קדישא, וקבורתא דיליה איהי משנה, דשלטא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה, ומלכא ומטרוניתא מתפרשא מבעלה, ובגין דא תחת שלש רגזה ארץ, תחת עבד כי ימלוך, דא עבדא ידיעה. ושפחה דא משנה, ונבל כי ישבע לחם, דא ערב רב, עכ"ל [הזוהר]. הנה מבואר כי תורתנו הקדושה כלולה ונמצאת בכל ארבעה עולמות אבי"ע. ובהיותה בעולם האצילות אז נקראת קבלה, כי שם היא מופשטת מכל הלבושים הנקראים פשט, מלשון פשטתי את כותנתי, שהוא בחינת המלבוש החיצוני, שהוא על גבי עור האדם, המתפשט מעליו לפעמים. וזהו עיקר מלת פשט. אמנם בעולם האצילות אשר שם הקב"ה יושב ועוסק בתורה כנזכר במדרשי רז"ל וכו', ואין ספק כי לא כמעשה [סיפור] אדה"ר, ולא כמעשה דבני חרי, וכמעשה אתונו דבלעם וכיוצא בהם בהיותם כפשוטם, היה משתעשע בהם הקב"ה אלפיים שנה קודם שנברא העולם, ובורא בהם עולמות. אמנם שעשועות של הקב"ה בתורה והיותו בורא בה את עולמו, היתה בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה, הנקראת רזי תורה, הנקראים מעשה מרכבה, היא חכמת

הקבלה כנודע אל היודעים. וטעם הדבר הוא להיותו עולם האצילות העליון מאד, [שהוא] טוב ולא רע, דלא יכיל לאתערבא עימיה קליפה. ועליה אתמר: כבודי לאחר לא אתן, כנזכר בספר התיקונים וכו'. ולכן גם התורה אשר שם איננה רק מופשטת מכל לבושיה הגופניים. מה שאין כן למטה בעולם היצירה עולם דמ"ט הנקרא עבר טוב, והוא הנקרא עץ הדעת טוב מסטרא [דמט"ט], ומסטרא דס"מ שהוא קליפין דיליה נקרא עבר רע, כי התורה אשר שם הם שית סדרי משנה הנקראים שפחה כנ"ל, כנזכר [בזוהר] בפרשת בראשית שם (דף כ"ז ע"א). לכן נקראת משנה [לשון שינוי], לפי ששם יש שינויים הפוכים, טוב מסטרא דעבר טוב, היתר כשר טהור. רע מסטרא דעבר רע, איסור טמא פסול. גם הוא מלשון כי מרדכי היהודי משנ"ה למלך, שהיא שפחה הנקראת עבר מלך מלך. גם נקרא מלשון שינה, כנזכר [בזוהר] פרשת פנחס (דף רמ"ד ע"ב) וכו'. אמנם הם קליפין טבין למאכל כקליפת קנה הבושם. ולכן בהיותם מבינים פשטי המשנה כהלכתה בלתי טעות נקרא עץ הדעת טוב, אבל כאשר ח"ו שוגים בה ומטמאים את הטהור, ומכשירים את הפסול ומתירין את האסור, אז נהפכת לעץ הדעת רע ומר להם וכו', עכ"ל. הרי מבואר היטב מעתה למה קרא הרח"ו ז"ל שמות אלו לספריו, ספרו בקבלה (מתורת רבו ז"ל) שהיא באצילות, אשר שם אין קליפה וכולה טוב, קראו עץ חיים, וספרו שעיקרו על דרך הפשט שהוא בבי"ע, דשם ישנם כחות הטוב והרע, קרא אותו על שם הטוב שבהם "עץ הדעת טוב". והדברים מבוארים בס"ד.

ומן הנכון להודיע חשיבותו ויקרתו של ספר יקר זה, ספר "עץ הדעת טוב", שעל פיו אפשר לברר כמה פרטים גם ביחס להנאמר בסיתום בכתבי האר"י ז"ל, ובספרו זה ישנם מקומות שביאר והרחיב והבהיר הדברים יותר. וגם אפשר לדעת ממנו שיטת הרח"ו ז"ל ודעתו בנוגע לכמה הלכות ומנהגים, ועל הרוב דבריו יהיו מכוונים עם מה שקבל אחר כך מרבו האר"י ז"ל, כי מן הסתם לא היה מניח בו דבר המנגד למה שקיבל מרבו האר"י ז"ל אח"כ, וכנ"ל שהיה לומד ומגיה ומוסיף בספרו זה במשך כל ימי חייו, ומתקנו כדי שיעלה לאור קבלתו האמיתית שמפי רבו ז"ל. ולכן במקום שמגלה הרח"ו ז"ל בספרו זה דעתו ביחס להלכה או מנהג, בדבר שאינו מנגד למ"ש בספרי הקבלה של רבו האר"י ז"ל, ולדברי הפוסקים, בודאי שנכון לסמוך על דעתו, שהיה מהרח"ו ז"ל לא דק גדול המקובלים בדורו דור דעה, ואבוהון דכולהו, אלא גם אחד מגדולי פוסקי דורו כנודע⁴.

4 וז"ל הרס"ו ז"ל בספרו שו"ת באר מים חיים (סימן י"ט): האמנם בסדר התפלות אנתנו ההולכים אתרי דרך מזרח השמש המאור הגדול המאיר לארץ ולדורים אשר נגלה אלינו וזכינו לראות אורו, והילו זרח על פנינו כהגלות נגלות חר מן קמאי אריה דבי עילאי המקובל החסיד כמהר"י לוריא אשכנזי זל"ה. ואתריו קם תלמידו אשר שפך את רוחו עליו אביר הרועים הוא אדוני אבי מורי זל"ה, אשר בתחילה מלאו כרסם מהויות דאביו ורבא לתורה ולתעודה, ואחר כך נכנסו לפרדס בדרך אמת ילכו גה וכו' עכ"ל. ורבו הגדול של מהרח"ו ז"ל בנגלה, הוא הגאון רבינו משה אלשיך ז"ל, הוזהר ע"י מרן מהר"י קארו ז"ל בשם המגיד הדובר בו ליזהר ללמדו בכל יכולתו, שהוא עתיד לישראל אחריו ברור ממלא מקומו (ספר החזיונות עמוד ב'). וכאשר עברה אליו רשות הסמיכה לאחר פטירת מרן ז"ל, סמך את מהרח"ו ז"ל (ביום כ' באלול שנת ש"ן). ואכן כל ימיו שמס מהרח"ו ז"ל כרב ומרביץ תורה בנגלה, מלבר עיסוקו בעריכת כתבי תורת רבו האר"י ז"ל, והפצתם ע"י שיעוריו לגדולי תלמידיו. וכן כתב הרב עזריה זאבי ז"ל מירושלם, הזכיר דבריו בשאלתו שבשרית באר מים חיים שם וז"ל: וכן נהגו פה עיה"ק מימי קדם שהיה הרב הגדול מורנו אביו זל"ה מרביץ תורה פה ירושלם תוב"ב, עכ"ל. ובהקדמתו של הגאון מהר"ש עדני ז"ל לספרו מלאכת שלמה על

והגם שעיקר ספרו הנ"ל הוא ספר דרשות, בכל זאת גילוי דעתו אפילו בדרך אגב בתחום ההלכה חשוב ויקר מאד בעינינו ובעיני כל ישראל⁵.

ולכן שמחה גדולה היא לנו שנפלה זכות גדולה זו בחלקנו להוציא לאור ספר נפלא זה בשני חלקים עמוסים מחידושי תורתו של גאון ישראל ותפארתו, פארו והדרו, תנא ירושלמאה, רשכבה"ג, המקובל האלהי כמוהר"ר חיים ויטאל ז"ל, אשר רבים הם הצמאים ומבקשים לשקוד על דלתותיו וליהנות מאורו הגדול, ובפרט בהיות ספרו "עץ הדעת טוב" ספר השווה לכל נפש, אשר גם הפשטנים יכולים ליהנות ממנו עצה ותושיה, וזה רבות בשנים שאזל מן השוק, ורבים המבקשים ליהנות מאור נגהם.

ובאן המקום להזכיר לשבח ולתהלה את ידידי היקר מאד וידיד הישיבה, ה"ה הגביר המרומם **מר משה זלכה-שאשא הי"ו**, אשר הרים תרומתו להוציא לאור ספרנו זה לכבוד חנוכת הבנין החדש בישיבת "אהבת שלום", הנקרא "בית זלכה", אשר בימים האלו בזמן הזה בנר שביעי דחנוכה השתא, זכינו לחנכו בקביעת סעודת מצוה בשמחה ובשירים, במעמד רבני הישיבה ומשפחת התורם הי"ו. ולזכר המעמד הנשגב קיים ידידינו הנ"ל מצות "מעלין בקודש", להוסיף ולהאיר אור חדש בציון בהוצאתו לאור של ספרנו זה "עץ הדעת טוב", על שני חלקיו מושלם.

ובכן לי נאה לברכו בכאן, שבעבור חיזוק התורה, והפרחת והפצת התורה, אשר זכה ידידנו הדגול הנ"ל לסובב בתרומתו, תעמוד לו ולכל משפחתו הי"ו זכות התורה הקדושה, וזכות עמלי תורה, להביא ולהמשיך לו ברכת התורה, להגן סביבו אלף המגן מכל צרה וצוקה, ויארץ ימים ושנים בבריאות איתנה, בכל ההצלחות והישועות, ברוחניות ובגשמיות, עושר וכבוד מעתה ועד עולם אכ"ר.

ובצאתי את הכרך הריני בתפלה ותחינה ובקשה בקידה ובהשתחויה, קדם מלכא עילא קדישא, שישקיף על עמו ונחלתו לטובה, להושיעם ולהצילם מכל פגעים ומקרים רעים וקשים, ויפר עצת אויביהם ושונאיהם, ונזכה בקרוב לגאולת עולמים, ולראות בתפארת עוזו ויקר מלכותו, והיה ה' למלך על כל הארץ אמן ואמן.

הכותב והחותם לכבוד התורה ולומדיה בטהרה
הצעיר **יעקב משה הלל יצ"ו**

המשניות כתב ז"ל: ולעיר ירושלים עה"ק תוב"ב הובאתי, תמיד בין עפר רגלי החכמים אשר היו שם נתאבקתי, הלא כמה עמודי הגולה והאריאל, כמו החכם השלם המקובל האלהי כמוהר"ר חיים ויטאל נ"ע, ומורינו הרב אשכנזי כמוהר"ר בצלאל נ"ע וזולתם וכו' עכ"ל. הרי שהעריך גדולת מהרח"ו ז"ל לנגד גדולת רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל רבו של רבו של הרח"ו ז"ל. ומה שהקדימו להרב בצלאל, הוא מכיון שהרח"ו ז"ל היה רב ומרביץ תורה בירושלם בתחילה (בסנות של"ח-סמ"ו), ואחריו שימש מהר"ב ז"ל רב בירושלים, עד פטירתו בשנת ש"ב, ושוב כיהן מהרח"ו ז"ל כרב בירושלם משנ"ב עד שנ"ו, ואחר כך נקרא לדמשק וישב שם על כסא הרבנות עד פטירתו בשנת ש"פ.

5 ועין בתולדות מהר"ש ויטאל ז"ל שנדפסו בסוף שו"ת באר מים חיים (בעמוד רפ"ט) שהביא שם כותב התולדות רשימה של הלכות מחודשות השקועות בספר עץ הדעת טוב, ופלפל בהם למצוא להן סמיכות ומקורות בדברי הש"ס ושאר פוסקים ע"ס, ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

אור חדש האיר בציון

ספר

עץ הדעת טוב

חלק שני (ע"י בהקדמה)

חידושים נוראים, ודרושים פלאים על מארז"ל ע"ד הנגלה
וביאור על ס' משלי איוב דניאל וד"ה ע"ד הפשט

מאת מוריני ורבינו הרב הגאון הקדוש המקובל האלקי
אור העולם מרנא ורבנא חיים וויטאל וצוקללה"ה

יצא עתה לאור בתוצאה הראשונה מעצם כתב יד
קודש המחבר וצוק"ל שהי' ננוז באוצר הספרים
בישיבתו של הרב הקדוש המקובל האלקי רב שר
שלום שרעב"י וצוקללה"ה

ע"י המוציא לאור

זלמן ליב הלוי לעוויןטאהר

בלא"א הרב החסיד המופלג כו'

ישכר דובער הלוי לעוויןטאהר שליט"א

פעה"ק ירושלם תובב"א

בשנת אור חדש תראינה עינינו לפ"ק

אזהרה על המדפיסים

לבלי יזיד שום איש בעולם להדפיס שום מאמר מהמאמרים האלו או שום ביאור מביאורים האלו על משלי איוב כו' כתבניתו ושלל כתבניתו בין כולו בין מקצתו בלי רשות המו"ל או ב"כ כי זכות ההדפסה שייך להמו"ל עד עולם. — ואיסור השגת גבול ידוע גם ענוש יענש עפ"י חוקי הממשלה.

אזהרה 1234567

אזהרה 1234567

אזהרה 1234567

אזהרה 1234567

אזהרה 1234567

אזהרה 1234567

מודעה רבה

אזהרה 1234567

גם אלה לחכמים יצינו מדעתם כי כל מקום שנזכר בספר הזה גוי או נכרי או א"ה וכדומה הכוונה על עכו"ם אותם שהיו בימי חכמי הש"ס, לא על הגוים אשר בזמנינו זה, וחלילה לנו לדבר או לכתוב שום גנאי עליהם.

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

עץ הדעת טוב <אהבת שלום> - ב (דרושים וחידושי כתובים) וויטאל, חיים בן יוסף עמוד מס: 13 הודפס ע"י

הסכמות ותעודות מהרבנים הגאונים הצדיקים

הקדושים אשר בארץ ישראל המה

ה' עליהם יהיו

מה נכבד היום בהגלות נגלות אלינו. אור עולם מאוצר חיים, חמדה גנוזה, ספר כתי"ק של רבינו הגאון החסיד הקדוש המקובל האלקי מרנא חיים וויטאל זצוקללה"ה, והוא ביאור על ס' משלי ועל מאמרי אנדות חז"ל, אשר הי' ספון וממון זה בשלוש מאות ושלישה וארבעים שנה ואשר פי המחבר הקדוש הנ"ל יכנהו בשם עץ הדעת טוב חלק שני ועתה העיר ה' את לב האברך המופלג ושנון יר"א מו"ה זלמן ליב הלוי לעווינטאהל נ"י להוציאו לאור הדפוס למען לזכות את הרבים, והנה גוף הספר א"צ להסכמה, כי מי לא ידע תורת חיים אשר האיר לכל העולם כולו כצאת השמש בגבורה, אך הנני בזה רק לעורר ע"ד המו"ל המופלג מו"ה זלמן ליב הלוי הנ"ל אשר על ידו זכינו לאור הגנוז הזה והוא מרחב בנפשו ומאודו להציל הכתי"ק מכיליון ולהוציאו לאור למען יהנו רבים מאורו. מצוה רבה לתמוך בידו ולקבל הספר הקדוש הזה בספ"י ולסלק בכסף מלא כפי המחיר אשר יושת עליו, וגם אנכי אקבל איה"ש בל"ג הספר הקדוש הזה כפי המחיר וזכות המחבר ההסיד הקדוש זצוק"ל יעמוד לכל המסייעי למלאכת שמים להוציא לאור תורת חיים. הכ"ד הבא עה"ח למען קדושת הקדוש המחבר זצוקללה"ה יום ד' כ"ד לחודש אדר שנת תרס"ו פיעה"ק ירושת"ו.

נאם יצחק בלאזער

מלפנים רב בעי"מ פעטערבורג

אנא נפשאי ראש"ל הבעהח"מ האיר ה' את עיני באור צח ומצוחצח כ"י הק' וטהור מרנא ורבנא כו' מלן הרב רבינו חיים וויטאל זצוק"ל זיע"א והוא באור על משלי ע"ד הפשט ובאור על מאמר רז"ל ע"ד פרד"ס ועתה העיר ה' אה רוח ה"ה האברך המופלג חריף ושנון מגזע היחוס מהו"ר זלמן ליב הלוי לעווינטאהל יצ"ו להשתדל להוציא לאור תורת אמת זה של הקדוש האלקי רבינו חיים וויטאל זצוק"ל אשר זה בשלש מאות ושלישה וארבעים שנה שלא זכה העולם לזה, לכן אמרתי לפעלא שבא יישר חילי.

ולכן אנקש מנדיבי אחינו ב"י

שלמען המצוה הרבה הזאת יהנו ידם לעזור להמו"ל הנ"ל למען יהי בידו להוציא לאור הס' הקדוש הזה כלול בהדרו ולקבלו כל אחד ואחד בכסף מלא ויהי זכותם בזה ובכא כי יצילו החמדה גנוזה מכיליון. ובודאי כל מי שישתתף בהדבר הגדול הזה יגן עליו זכות רבינו הקדוש הזה להחיותו ולהרבותו ולהשגיא שלום ועושרו כל הימים ועינינו תחונה בשוב ה' את שבות ציון ויגאל ירושלים בב"א וגם אני אקבל בל"ג הס' הקדוש הזה כשיצא לאור וזכות רבינו מוהרר"ו יגן עלינו ועל כל ישראל אחינו אמן. בעה"ח בש"א לחודש מנחם "התרס"ה ליצירה לפ"ג פעה"ק ירושלים תובב"א וקים.

יעקב שאול אלישר

בא סי' יש"א ברכה הי"ו

ראשון לציון וראש רבני ארץ הקדושה תו"ב

הסכמות ותעודות מהרבנים הגאונים הצדיקים

אוצר החכמה

הקדושים אשר בארץ ישראל המה

אוצר החכמה

מה נכבד היום בהגלות נגלות
לעינינו, האי מרגניתא מכא דלית לה
טימא, אור חדש בציון יאיר אור לכל
בית ישראל—הן המה אמרות מהורות,
מאירות ומוהירות, מן המקדש יוצאים מפי
קדוש ישראל המקובל האלקי עיר וקדיש
רבינו מוה"ר חיים וויטאל זצ"ל,
הוא נ"י ספר עץ הדעת טוב, חלק
שני, ע"ד פרד"ם כמעשהו בראשון, בעצם
כ"ק מרן אשר ה' ספון ממיר ונעלם בבית
מדרשו של הרב הקדוש המקובל האלקי
רב שר שלום שרעבי זיע"א זה
קרוב לשלש מאות ושלשה
וארבעים שנה, אשר לא זכינו ליהנות
לאורו, עד כה אשר העיר ה' את לבב
האברך המופלג החסיד יר"א מהור"ר
זלמן ליב לעוויןטאל נ"י להשתדל
להוציא לאור תעלומה, מה מאוד ישמח
לבינו ותעלומה כליותינו, והנה מי יעצור
כח לפאר להרים, ולהרבות באמרים,
להשמיע תהלת גדולת קדושת מרן מלכא
קדישא אשר כל בית ישראל רועדים
לשמו ולזכרו, לא באנו איפוא בזה רק
לגדור גדר ולאסור איסור על כל המדפיסים
שבעולם כל יעבורון כל ישובון לחזור
ולהדפיס שפרא קדישא הדין מבלי רשות
האברך הנ"ז כי קנין כספו הוא, וחלותינו
מאת אחב"י לקוח את ספר התורה
הזאת מאת האברך המו"ל במחיר אשר
יושת עליו ולתת לו דמי קדימה למען
יוכל להאיר על הארץ בזאת התורה,
ביפה שעה קודם, אשרי אנוש יעשה זאת
ובן אדם יחזיק בה. וחכות רבינו הק' יגן עלינו להרים קרננו, ולהחיש פדות נפשנו בכ"א
כ"ר. כעתירת כד"צ דפעי"ק ירושלם תוב"א, כו"ח יום ד' כ"ב מג"א דרך אמת ליצירה.

אמרינן לפעלא מכא יישר, ה"ה
האברך היקר היר"א מוה"ר זלמן ליב
הלוי לעוויןטאל נ"י, אשר הכנים
את עצמו בגופו וממונו ומאורו להשתדל
להוציא לאור תעלומה, ממרן קדוש ישראל
המקובל האיש האלקי, רבינו מוה"ר חיים
ויטאל זצ"ל ה' הוא ניהו חלק שני ספר
עץ הדעת טוב, על דרך הנגלה
ואורו לא נגלה לנו עדיין בדפוס, כי ה'
ספון וממון הכתיבת יד הנ"ל עד היום,
וגדיבי עמנו המיקרים תורתנו הק' בנגלה
ובנסתר יקחו חלק בהמצוה הזאת
ולקבל מהאברך ש' הנ"ל ספר היקר הזה
במחיר אשר יושת עליו ולתת לו דמי
קדימה, למען יוכל לגמור בבי טוב את
הדפסת הספר היקר הזה, ואשרי אדם
יחזיק לו במוצא כסף לזה כנדבת לבבו.
ובזכות זה יתברכו בכל טוב סלה ולחיות
בנועם ה'.

ואיסור השגת גבול ידוע, שלא ירים
שום מדפיס ושום איש שבעולם להדפיס
את הספר הנ"ל בלתי רשות והסכמת
האברך ש' הנ"ל וב"כ. כעתירת הב"ד
דפה קרתא קדישא דמקהלות אשכנזים
הי"ו, החותמים בכרכה היום יום ה' לחדש
רחמים תרס"ה.

חיים יעקב שפירא

בהרב הנ"ז מו"ה יצחק מנחם זונדיל ז"ל.

משה נחום וואלרענשטיין

ארי' ליב בהרה"צ רא"ד ז"ל

חותם נ"י דינא רכתא דקהל אשכנזים העומד
תחת השגחת מרן הגאון הנדיל מרא דארעא
ישראל מו"ה שמואל סלאנט שליט"א.

ובן אדם יחזיק בה. וחכות רבינו הק' יגן עלינו להרים קרננו, ולהחיש פדות נפשנו בכ"א
כ"ר. כעתירת כד"צ דפעי"ק ירושלם תוב"א, כו"ח יום ד' כ"ב מג"א דרך אמת ליצירה.

ליפמאן דוד במהר"י ז"ל יוסף יהודא בר"ד הלוי

אברהם בלא"א מו"ה דוד הכהן

חותם נ"י דינא רכתא דקהל חסידים דפעי"ק ירושלם הנוסד מאת מרן הגאון הקדוש שר
התורה רשכנה"ג כו' כו' מוה"ר שניאור זלמן מלובלין זוקללה"ה.

הסכמות ותעודות מהרבנים הגאונים הצדיקים המדושים אשר בארץ ישראל המה

אמרינן לפעלא טבא יישר חילוי
ה"ה ידידי האברך החסיד המופלג יר"א
כו' מוה"ר זלמן ליב לעווינטאהל ג"י
אשר משמאי קא מוכו לי' בהאי
מרנניתא טבא דלית לה מימי ה"ה ספר
"עץ הדעת טוב" חלק שני כתב יד
קודש מסרן קודש הקדשים אור ישראל
רבינו חיים וויטאל ע"ד הנגלה. יברך
ה' חילו ופעל ידיו ירצה כי ע"כ באתי
בוה לבקש מאת אחב"י הנדיבים בעם
לקוח את ספר התורה הזה בכסף מלא
ובזה יקחו חבל בהמצוה הרבה הגדולה
וזאת להוציא לאור תורתו של רבינו
הקדוש זצ"ל אשר ספון וטמון זה האור
שלש מאות ושלש וארבעים שנה וזכות
רבינו הקדוש זצוקל"ה יגן עד כל המסייעים
בדבר הגדול הזה ואחב"י לא יעשו עולה
להשיג גבולו כי קנין כספו הוא ושומע
לנו ישכון בטח וזכות המחבר יגן עלינו
להחיש פדות נפשינו ומלך ביפיו תחזינה
עינינו בבי"א.

הכ"ד המדבר למען קדושת
המחבר זצוקל"ה.

שניאר זלמן סלאנים

רב לעדת החסידים ביפו תו"ב.

הרח"ו ז"ל יעמוד לכל המסייעים למלאכת שמים זאת להורית אור חדש אור שכבר הי'
על ציון סכלל יופי מתננת א"י הנעימה והחביבה ביותר היוצאת ממעין היוצא
מקודש הקדשים רבינו האלקי ז"ל השוכן כבוד בארצנו ארץ חמדה טובה"א וקרני אורה
החדשים הללו יצטרפו לרבבות נחלי שמן משחת קודש האצורים עמנו מני אז, להוסיף
אור יקרות על ציון ועל מקראיה ועתידין כל הנביאים לומר כולם שירה בקול אחד
שנאמר קור צופיך נשאו קול יחדיו ירננו בבי"א. הבא עה"ח יום ג' י"א שבט תרס"ו.

אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פה יפו והמושבות

כאשר בעת מדפיסים בירושלם כ"י של המקובל אלקי ר' חיים וויטאל תלמיד
האר"י הקדוש, והנה להעיד על עצם הכ"י הק' מי אנכי שאוכל להעיד על המפורסם
הק' כידוע, אך אני אבקש מנדיבי אחב"י להיות מהמסייעים להדבר מצוה הזה
לקחת פרענומערנמין כדי שיוכלו להדפיס בקרוב ע"צ היופי והיותר טוב. וע"ז
באתי עה"ח יום ו' י"ד שבט שנת תרס"ו פה פתח תקוה.

אהרן הכהן ארלאינסקי אב"ד דפתח תקוה

מה נכבד ויקר הוא האור הטוב
שה' צפון וגנוז כתי"ק מכבוד קדושת
רבינו המקובל האלקי רח"ן זצ"ל ע"ד
הפשט על ס' משלי ומאמרים יקרים על
אגדות חז"ל, והנה העיר ה' את רוח אדם
ביקר המופלג חריף ושנון וו"ח מוה"ר
זלמן ליב הלוי לעווינטאהל ג"י
להוציא לאור תעלומה להדפיס את הספר
הקדוש הנ"ל בירושלם תו"ב, וכבר
תמכו ידיו, בגזירת עירין שלא ישיגו את
גבולו להדפיס את הס' הקדוש הנ"ל בלא
רשות המופלג המו"ל הנ"ל או ב"כ. גאוני
ירושלם תו"ב.

ובצפייתי אצפה שימלאו נדיבי אחינו
היקרים ידיהם לה' לתמוך בידי המו"ל
היקר בקחתם את הספר הקדוש הזה
להביאו ברכה אל ביתם, ומה ינעם
לראות לכל איש אשר רוח דעת בו את
יישר אמרי צדק הפשוטים והישרים
היוצאים מפה קדוש רבינו הקדוש מארי'
דרזין מוה"ר חיים וויטאל זצ"ל. למען
דעת שהדברים הנאמרים ביושר לב הפשוט
והנכון הם בעצמם הנם עולים במעלות
הקודש בחביון עוז סתרי פליאות חכמה
לכל חד וחד לפום חורפיה וכפי קרבת
אלקים אשר בלבב, וזכות מרן הקדוש

הקדמת המוציא לאור הספר הקדוש הזה

יתברך היוצר וישתבח הצורא אשר הביאני עד הלם וזיכני להוציא לאור תעלומות חכמה דברים יקרים ועתיקים. דברי חסוקים. מפז ומפנינים נחמדים. דברים אשר לא שזפתו עין רואי יולאים מפה קדוש פה מפיק מרגליות. פה ממלל רברבן. אביר הרועים ארי שצחצורה, אור ישראל וקדוש, נר המערבי עד קלה הארץ שביבי אשו יזהירו. ברקיו תכל האירו. רבינו הגאון הקדוש המקובל האלקי אור שבעת הימים רבן של כל ישראל מרגא ורענא חיים וויטאל זלוקללה"ה זיע"א. והנה באמת חיל ורעדה יאחו לדבר בשבח קדושת רבינו המהדר. זיע"א. כי מי ומי הוא אשר ירהיב עוז לדבר בשבח של רבינו הגדול והנורא הזה האל גברא קדישא דמארי משתבח ב' (עיין בס' הגלגולים מה שהעיד עליו רבו רבינו הקדוש האלקי ארי' דבי עילאה האר"י החי זלוקללה"ה) ולאיש אשר לו ככה לו דומי' תהלה — לא באתי בזה איפוא — רק להודיע לעדת ישראל המאושרה את דבר המנחה הטעורה הזאת אשר זיכני השי"ת להביאה אל בית ישראל יראי השם הקטנים עם הגדולים ובמעט מילין אספרה אל חק. מקורה הסהור ודבר הופעתה.

ידוע הדבר — מפורסם הוא כי רבינו הקדוש מוהר"ח ז"ל מלמד התורה הגדולה אשר מאתו ילדה ע"ד הסוד עוד עשה וחיבר הרבה ספרים בתורה הנגלית. ע"ד הפשט וע"ד הדרוש והרמז. והחלק הגדול מספריו ע"ד הנגלה הוא העץ הנחמד הזה הוא העץ הדעת טוב שחיבר ע"ד הנגלה על כל התורה וגם על נביאים וכתובים. וגם דרשות על מארז"ל כי הכל קרא שמו. עץ הדעת טוב" כאלה העד העיד לנו הגאון הקדוש מוה"ר חיים יוסף דוד אזוראי ז"ל בספרו שה"ג מערכת גדולים (אות ח' כ"א) אשר ראה העץ הדעת טוב הזה כתוב בכתב ידו והנה לפני ארבעים שנה לא הדפיסו רק חלק הא' מהעץ הנחמד הזה הוא ספר עץ הדעת טוב על חמשה חומשי תורה (נדפס בזאלקאווע שנת תרכ"ו) אולם העץ הדעת טוב חלק השני אשר אגחנו נותנים לפניכם היום. חמדה גנוזה הזאת אשר כל רואי' יאמר ראה זה חדש הוא היתה ספוגה וטמונה עד היום. מנורה הטעורה הזאת. היתה גנוזה באור הקודש זה זמן שרשה מאות ושרשה וארבעים שנים. כאשר פי לדיק המחבר יגיד לנו (עיין בפנים בתחילת הספר ד"ה אמר הכותב) בעלמו שחיבר זאת כשהי' בן עשרים שנה וזה הי' בשנת ה' אלפים שכ"ג כי רבינו המחבר נולד בשנת ה' אלפים ש"ג (עי' בשה"ג במע' גדולים שם ובחזיונות מהרח"ו). כל זה הזמן הכביר חלף ועבר על הכתב יד קודש הזה מעט שכתבו רבינו המחבר זללה"ה והעולם ערס וכה ליהנות לאורו עד עתה. עתה עתה הגיע וקול תורתו נשמע בארצנו כי מאת השם המפענח נעלמים. ומאיר עיני חסוכים הי' לנו ליטועה. כי הוא אמר ויהי. ויגל לנגד עיני בתוך מסתרי ספרי כתבי ידות המונחים באור גנוי הספרים בישיבתו של הרב הקדוש האלקי מרן רב שר שלום שרעבי זצוקל"ה העומד תחת רשות יד"ג נין ונכד לו ה"ה הרב החכם הכולל. בישראל להלל מוה' יצחק גאגין הי"ו, שם הבריך לנגד עיני הכתב יד קודש הזה הוא עץ הדעת השוב חלק השני. זאת התורה ביאור על משלי ע"ד הפשט הפלא ופלא וגם על חיוב ודניאל וד"ה ובחיזה מקומן ע"ד הרמז דברים המלהיבים את הלב וביאור על הרבה מארז"ל ע"ד הנגלה דרושים נאים ומתוקים בעומק הפשט. מוטיב ומפרק ע"ד תורת רבו (בפשט) הגאון הקדוש מוהר"מ אלשיך זלוק"ל. (עי' בשה"ג הנ"ל שם). כ"ז כתוב בכתב יד קודש מוהר"ח ז"ל ובפתח השער נלכ ברא כרעא דאבזה פרי לדיק עץ חיים

הקדמה

חיים הוא הרב הגאון הקדוש מוהר"ש וויטאל ז"ל להעיד על זה הספר כי הוא כתב יד קודש מרן אביו זללה"ה והוא פעולת לדיק לחיים וגם על גליוני הספר רשום בכתב יד מהר"ש וויטאל שהעתיק זה המאמר בספרו תולדות חיים (ע' בשה"ג הנ"ל במערכת ספרים אות ת') בראותי אותו. כשמחת בקליר עליו שמחתי וכילד שעשועים על ברכי לקחתיו. חסתי על אבן האולר הנחמד הזה גמרתי בלבי להלילו משיני הכיליון נופה בקרבי אש התשוקה להוליא לאור תורתו זאת של רבינו המחבר הקדוש זל"ל. להפיץ ענן אורו ע"פ תכל להראות לעם קדשו את יפיו והדרו, אבי מורי הרב החסיד המופלג המפורסם יקר ערך מאוד נעלה כמוהר"ר ישכר דובער שו"ב לעוויתטאל כ"י השתתף אתי יחד בכל המלוא הגדולה הזאת ויחד איתו עמו קניתי הכת"י בכסף מלא מיד ידי"ג כמוהר"י הנ"ל. לא נחתי ולא שקטתי. יגעתי ומלאתי. בעזהש"ת. זכות המחבר עמד לנו להשיג כסף בהלוואה על הולאות הדפוס כי רב הוא מאד והבאתי לבית הדפוס בסדר מסודר כנכון גם מליון בו כל המראה מקומות לכל המאמרים המוצאים בפנים הן בתנ"ך והן במאמרי חז"ל בבלי וירושלמי ספרי ותוספתא וזוהר ומדרשים. כאשר הקורא יראה בפנים כי המחבר הקדוש בעלמו לגדול בקיאותו בתורה"ק אשר כל ספרי תורתנו הקדושה היו פתוחים למראה עיניו הטבורות לא לין המראה מקומות וב"ה ילא לאור הספר הקדוש הזה בתכלית ההידור והיופי בנייר משופח וחזק בדפוס נאה ומשובח מוגה ומתוקן. כי על כן עלינו לשבח לאדון הכל על כל המסד שעשה איתנו ושהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה כי נגמר הפרי עץ הטוב הזה כן יהי חסד ה' איתנו ויחינו ויגיענו לימים יבואו שנזכה להוליא לאור את יתר הכת"י אשר תח"י: **ועתה אחינו אתם בית ישראל יראי השם.** חכמים וסופרים. גאוני ולדיקים. קבלו נא באהבה את מנחתי אשר הוצאת לכם מליון המלוינת מגנוי ירושלם קודש הקדשים. משכו וקחו את ספר התורה הזאת הביאו ברכה אל תוך בתיכם וכו' במקחכם בכסף מלא. וידוע תדעו כי מלבד החפץ היקר אשר תקחו בעד כסף מחירו. (אשר הוא באמת מקח היותר אחרון וזול לערך תולאת הספר הזה היו"ל בפעם ראשונה ובפרט בימים הללו אשר נתייקר השער הדפוס פי שנים מכמלפנים) עוד בה זכות גדול לכל מי שיקנהו כי יהי' מסייע בדבר הגדול הזה להוליא לאור יתר תורתו של רבינו הגאון הקדוש זל"ל כי תקוותיו ב"ה כשגשלים חובת הדפוס אשר עלינו מהולאות חלק הזה איה"ש תומ"י בל"ג נדפים החלקים הבאים בעזהש"ת ויהי' רעוא שיהי' לרנון לפני השם. וזכות רבינו הקדוש המחבר זל"ל יגן על א"א שליט"א ועל מ' אמי הננועה תחי' ועל כל ב"ב ועלי ועל כל ב"ב להושע בכל טוב סלה והוא יהי' מליץ טוב לדקנו ויריס קרננו למעלה בתוך קרן כלל אחב"י שנזכה לישועה שלמה על כלל ישראל בשוש השם שבות עמו ויגאל ירושלם בבי"א:

הב"ד המציא לבית הדפוס החתום מטה בלא"א אשר יחד אתי הביא הס' הזה לבית הדפוס כנז"ל ה"ה הרב החסיד ירא השם המופלג בתורה וביראה מוה"ר ישכר דובער לעוויתטאל גין ונכד להרב הלדיק הקדוש מוה"ר אהרן הגדול הלוי מוויטעפסק תלמיד מובהק לרבינו הגאון הקדוש והגורא מו"ה מנחם מענדל מוויטעפסק בעל סה"ק פרי הארץ (עיין סוף הס' הזה נדפס מכתב מרבינו איש אלקים קדוש וגורא מופת הדור כו' מוה"ר שלמה מקארלין לאח"ז מוהר"א

מוהר"א מוויטעפסק הג"ל קורא אותו במכתבו בשם ר' אהרן הגדול מוויטעפסק ומלד אמי הלוי"ח מ' לאה תי' בת הרה"ג כו' מו"ה נחמן נתן קורנעל ז"ל בת להאשה הלוי"ח מ' שפרה בריינא בת הגאון הקדוש בישראל גדול שמו מופת הדרו והדרו כו' מו"ה דוד צבי אויערבאך זק"ל אבד"ק מאהעלאו שארעגראד. קרעמניץ בן לאה"ז הרב הגאון הגדול קדוש עליון קורא מאד מורינו הר"ר ליבש זק"ל אבד"ק סטאניסלאוו אשר אור ישראל וקדושו מרן הבעש"ט הקדוש זוקללה"ה העיד עליו שהי' לו נינוך מנשמת אביי. והוא הי' חותנו ורבו של הגאון הגדול המפורסם קדוש עליון בעהמ"ס מאיר נתיבים וס' יבין ובעז ומלד אביו הוא נין ונכד דור אחר דור לרבינו רש"י הקדוש זללה"ה ואה"ז הרה"ג דוד צבי הג"ל הי' נכדו של רבינו הגאון מוה' יצחק הלוי אחי רבינו הגאון הטורי זהב ומביאו באו"ח הלכות תפילין וחתנו של הגאון מנה"ר אהרן הכהן מזראד ז"ב לרבינו הגאון וגדול בדורו המפורסם מו"ה נפתלי הבהן אבד"ק אסטרא ופוזנא ופ"פ דמיין הידוע בשם ר' נפתלי הבהן ולמעלה בקודש מגזע הג' החכם צבי זל"ל כמבואר בקונטרס גדולת דוד שילא לאור עתה זה מקרוב ע"י ש"ב הרה"ח המופלג כו' מו"ה אברהם אליעזר חיים אויערבאך מלפת"ו ויה"ר כי זכות כל הלדיקים והקדושים האלו יגן עלי ועל כל ישראל שכלך בעקבות אבותינו לשמור את דרך עץ החיים בתורת ה' להגות. ע"מ לשמור ולעשות ולקיים ולהחיש פדות נפשינו צביאת גואל לדק צבי"א.

המוציא לאור זלמן ליב הלוי לעווינטאהר

